

Kaders Groencompensatie

Herontwikkeling Noordwest Ziekenhuisgroep, locatie Alkmaar

Definitief

Noordwest Ziekenhuisgroep en Gemeente Alkmaar

Sweco Nederland B.V.
Alkmaar, 2 november 2017

Verantwoording

Titel : Kaders Groencompensatie
Subtitel : Herontwikkeling Noordwest Ziekenhuisgroep, locatie Alkmaar
Projectnummer : 352151
Referentienummer : SWNL0196058
Revisie : D04
Datum : 2 november 2017

Auteur(s) : ing. R. Krom, ing. H. Sierag, ing. M. Hooiveld

E-mail adres : rob.krom@sweco.nl

Gecontroleerd door : dhr. D. de Vries

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : dhr. R. Krom

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Sweco Nederland B.V.
Robijnstraat 11
1812 RB Alkmaar
Postbus 214
1800 AE Alkmaar
T +31 88 811 66 00
F +31 30 310 04 14
www.sweco.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	4
1.3	Opgaven	4
2	Huidig beleid	7
2.1	Boomverordening Alkmaar 2017, Gemeente Alkmaar	7
2.2	Aanvullende eisen	7
3	Kaders groencompensatie	9
3.1	Compensatie bomen	9
3.2	Compensatie areaal groen	11
3.3	Compensatiegebied	12
4	Richtlijnen uitwerking	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De locatie Alkmaar van de Noordwest Ziekenhuisgroep (hierna: 'Noordwest') wordt herontwikkeld. Hiervoor worden bestaande gebouwen gesloopt, nieuwbouw gerealiseerd, infrastructuur aangepast en tijdelijke voorzieningen aangelegd. De herontwikkeling is van groot maatschappelijk belang voor de gemeente Alkmaar. Het plan heeft directe invloed op het bomenbestand van het ziekenhuisterrein en op een deel van de aangrenzende gronden binnen het in het bestemmingsplan aangewezen zoekgebied van het park. Noordwest is verantwoordelijk voor de herinrichting van het ziekenhuisterrein en wenst het huidige karakter met volwassen groen op het terrein te behouden, met in acht name van de nieuwe bouwcontouren. Daarnaast zal het mogelijk in gebruik nemen van parkgronden zorgvuldig gecompenseerd moeten worden. Het bevoegd gezag (gemeente Alkmaar) geeft vergunningen voor het kappen van bomen. Zij stelt daaraan eisen (*Boomverordening 2017 en aanvullende eisen*) en wil inzicht in de wijze waarop met groen wordt omgegaan.

1.2 Doel

Dit rapport beschrijft de kaders voor de groencompensatie als toelichting op het bestemmingsplan. De uiteindelijke compensatie zal worden vastgelegd in een compensatieplan. Omdat de herontwikkeling van het ziekenhuis over een lange periode gefaseerd plaats zal vinden is het definitieve ontwerp nog niet bekend. Daardoor is er ook nog geen concreet compensatieplan op te stellen. Wel is het daardoor van groot belang de regels voor de compensatie te benoemen, de bestaande bomen in beeld te brengen en gemaakte afspraken vast te leggen. Dit rapport is daarvan het resultaat.

1.3 Opgaven

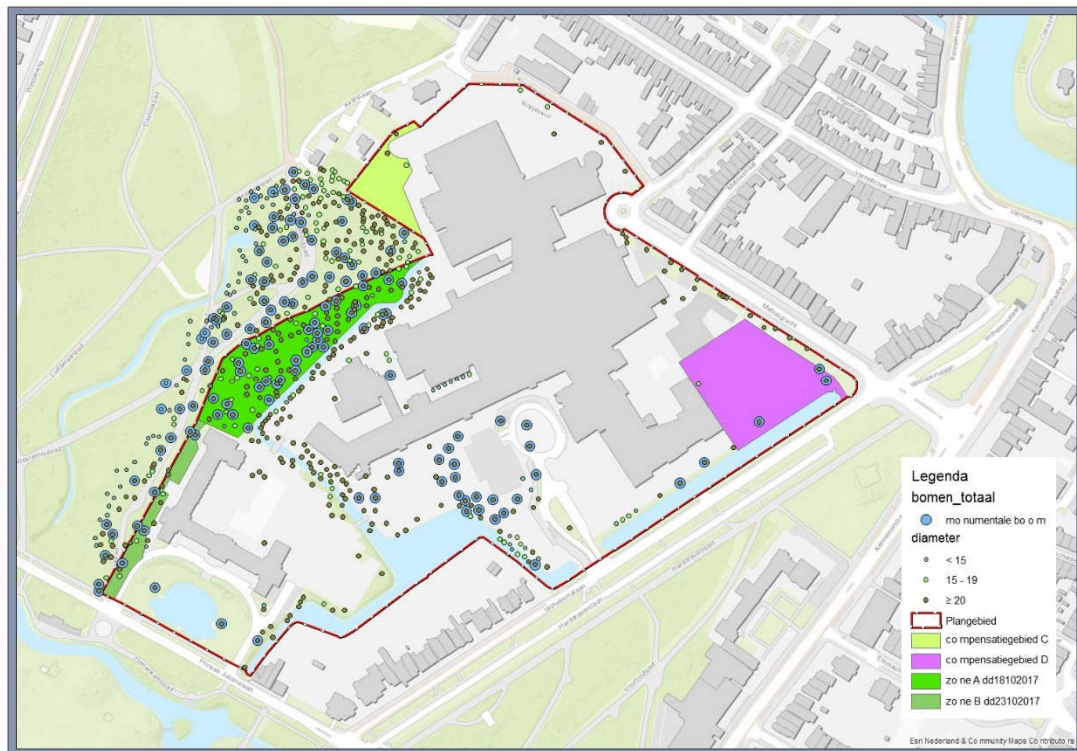
Binnen het plangebied, dat naast het huidige ziekenhuisterrein ook Huize Westerlicht en een deel van het park Westerhout omvat, heeft het grootste deel van het terrein een maatschappelijke bestemming. Binnen dit deel vindt het overgrote deel van de ontwikkelingen plaats: de gefaseerde nieuwbouw van het ziekenhuis, sloop van de bestaande gebouwen, behouden van het monumentale Westerlicht en de Cadettenschool, infrastructuur en parkeren en de aanleg van nieuw park.

Vanwege de fasering kunnen veel van de bestaande gebouwen van het ziekenhuis pas worden gesloopt als de nieuw te bouwen delen in gebruik zijn genomen. Hierdoor is er ruimte nodig buiten de contour van de bestaande bebouwing. Afgesproken is dat maximaal 4.300m² van het park in gebruik mag worden genomen ten behoeve van het ziekenhuis. Deze ruimte wordt gezocht in een zoekgebied van circa 4.955m² die op de kaart is aangegeven met A op afbeelding 1. Dit is onderdeel van de bosvakken van Westerhout.

Naast de nieuwe hoofdontsluiting van het nieuwe ziekenhuis is er een ambulanceontsluiting gewenst vanaf de Prinses Julianalaan. Hiervoor is een zoekgebied opgenomen langs Huize Westerlicht (vak B). Maximaal 800m² van dit zoekgebied mag in gebruik worden genomen ten behoeve van de ambulance-ontsluiting.

Alle kapvergunningplichtige bomen binnen de plangrens die gekapt worden, zullen één op één worden gecompenseerd. De regels die voor deze compensatie worden aangehouden, worden in dit rapport toegelicht.

Er is afgesproken dat de 4.300m² uit zone A die maximaal gebruikt mag worden ten behoeve van het ziekenhuis ook als areaal wordt gecompenseerd binnen het terrein van het nieuwe ziekenhuis. Hetzelfde geldt voor de 800m² uit zone B die maximaal gebruikt mag worden voor de ontsluiting van de ambulance. Hierbij worden dus niet alleen de bomen, maar ook het oppervlak aan onderbeplanting gecompenseerd.

Afbeelding 1: bomeninventarisatie

Op de locatie P5, grenzend aan de Akerslaan, wordt ten minste de eerste 1.500 m² groen gecompenseerd in het geval die ten behoeve van het ziekenhuis wordt gebruikt in zone A en B. Deze nieuw aan te leggen groenzone sluit aan op het bestaande parkbos van Westerhout. Op de locatie van de huidige zusterflat (hoek Metiusgracht-Wilhelminalaan) is de nieuwe hoofdontsluiting voorzien. Naast deze ontsluiting is voldoende ruimte beschikbaar voor de compensatie van ten minste 3.000 m² groen. Op het overige deel van het ziekenhuisterrein dient de overige 600 m² groen te worden gecompenseerd indien de compensatie niet al volledig op de hiervoor genoemde locaties plaatsvindt. In totaal is voldoende ruimte beschikbaar om de compensatie uit te voeren. De compensatielocatie aan de Akerslaan en ter plaatse van de huidige zusterflat zijn weergegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: compensatiegebieden

2 Huidig beleid

Het huidige beleid van de gemeente Alkmaar bestaat uit de *Boomverordening Alkmaar 2017* van kracht. Dit hoofdstuk bevat een korte opsomming van de belangrijkste punten uit het plan en aanvullende eisen die worden aangehouden voor de compensatie van het areaalgroen in vak A en B.

2.1 Boomverordening Alkmaar 2017, Gemeente Alkmaar

Herplantplicht

Artikel 8

1. Indien houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is, zonder vergunning van het bevoegd gezag is geveld, dan wel op andere wijze teniet is gegaan, kan het bevoegd gezag aan de zakelijk gerechtigde tot de grond waarop zich de houtopstand bevond dan wel aan de gene die uit andere hoofde tot het treffen van voorzieningen bevoegd is, de verplichting opleggen te herplanten overeenkomstig de door hem te geven aanwijzingen binnen een door hem te stellen termijn.

2. De verplichtingen en voorschriften van dit artikel 8 kunnen gelden voor bomen kleiner dan de in artikel 2, tweede lid, van deze genoemde minimummaat: (<20cm op een hoogte van 1,30m).

3. Wordt een verplichting al bedoeld in het eerste lid opgelegd, dan kan daarbij tevens worden bepaald binnen welke termijn na herplant en op welke wijze niet aangeslagen herplant moet worden vervangen.

4. Indien houtopstanden waarop het verbod tot vellen van toepassing is in het voortbestaan ernstig wordt bedreigd, kan het bevoegd gezag aan de zakelijk gerechtigde tot de grond waarop zich de houtopstand bevindt dan wel aan de degene die uit andere hoofde tot het treffen van voorzieningen bevoegd is, de verplichting opleggen om:

- a. overeenkomstig de door hen op te geven aanwijzingen binnen een door hen te stellen termijn voorzieningen te treffen, waardoor de bedreiging wordt weggenomen of;
- b. een Bomen Effect Analyse op te stellen en aan te bieden aan het bevoegd gezag.

Toelichting artikelsgewijs: Artikel 8: Herplant zal zo nabij mogelijk worden uitgevoerd.

Waardevolle en monumentale bomen

Duurzaam behoud van houtopstand op de lijst van monumentale en waardevolle bomen heeft een hoge prioriteit. Dergelijke houtopstand is extra beschermd doordat alleen bij hoge uitzondering een ontheffing wordt verleend. Mogelijkheden tot behoud van de monumentale en waardevolle bomen dienen altijd uitgebreid te zijn onderzocht.

2.2 Aanvullende eisen

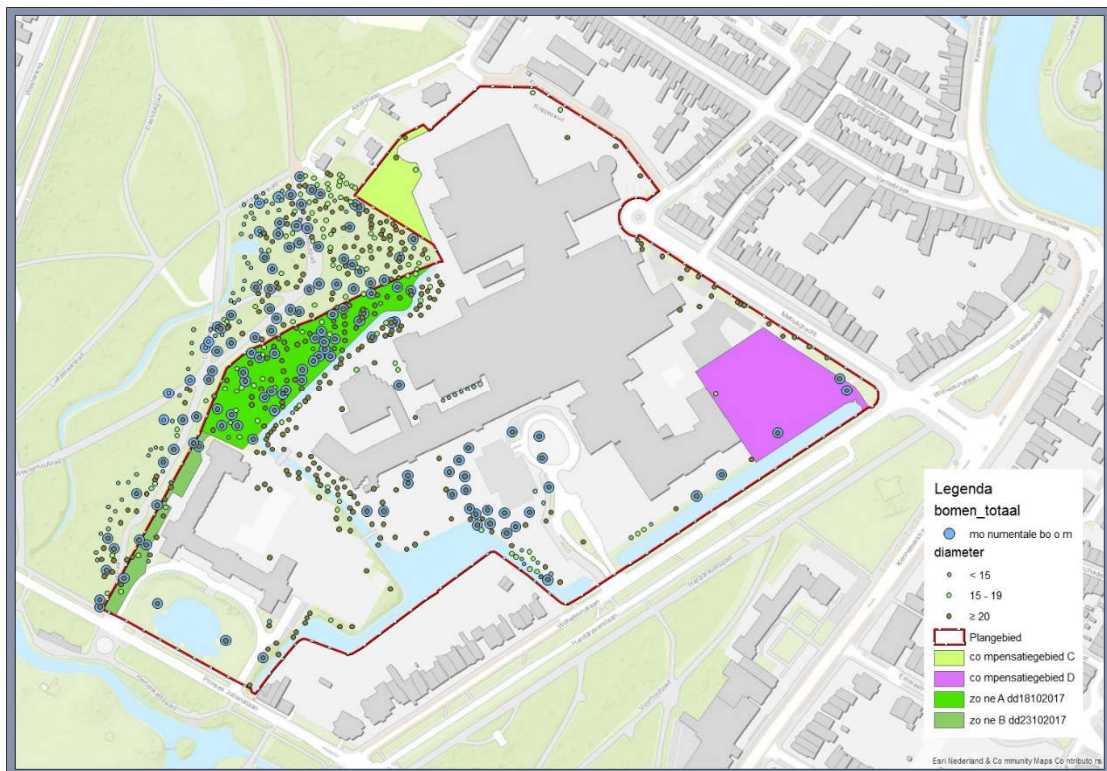
Voor de bosvakken zone A en B van de Westerhout gelden daarnaast aanvullende eisen. Hier wordt naast de bomen ook het areaal groen als totaal gecompenseerd. Hierbij houdt de gemeente de volgende voorwaarden aan:

- De oppervlakte van de herbeplanting dient ten minste even groot te zijn als de gevelde oppervlakte;
- De aan te brengen herbeplanting moet in een redelijke verhouding staan van het gevelde of tenietgedane;
- De nieuwe houtopstand kan, gelet op lokale ecologische omstandigheden, uitgroeien tot een volwaardige en duurzame houtopstand;
- Er worden bij compensatie geen sierheesters, tuinsoorten, invasie exotische soorten en andere soorten geplant die een gevaar vormen voor de natuurlijke biodiversiteit ter plaatse;
- Natuurlijke verjonging van de houtopstand bij voorkeur uitvoeren met inheemse soorten waar mogelijk.

3 Kaders groencompensatie

De voorwaarden zoals in hoofdstuk 2 zijn beschreven, worden in dit hoofdstuk uitgewerkt. Het beschrijft voor zowel de bomen als het areaal groen op welke wijze de compensatie gerealiseerd moet worden.

3.1 Compensatie bomen

Afbeelding 3: ingemeten bomen 15 – 19 en ≥ 20 cm stamdiameter

Voor het compensatieplan zijn alle bomen geïnventariseerd. Alle bomen met een stamdiameter ≥ 20 cm zijn in beeld gebracht, omdat zij een kapvergunning nodig hebben en één-op-één zullen worden gecompenseerd. Deze bomen zijn weergegeven op afbeelding 3.

Daarnaast zijn ook de bomen opgenomen met een stamdiameter van tussen 15 en 20cm, omdat deze binnen 5 tot 10 jaar ook kapvergunningplichtig zullen zijn.

In vak A staan 75 bomen met een stamdiameter van ≥ 20cm (waarvan 32 monumentaal) en 17 met een stamdiameter van 15 – 19cm. In vak B staan 6 bomen met een stamdiameter van ≥ 20cm (waarvan 3 monumentaal) en 3 met een stamdiameter van 15 – 19cm. Binnen het plangebied staan 267 bomen met een stamdiameter ≥ 20cm. De bomen bestaan uit 40 soorten. De grootste groepen bestaan uit beuk, gewone esdoorn, zomereik, gladde iep en veldesdoorn.

Voor de bomen binnen het plangebied geldt dat bij het ontwerp van (tijdelijke) gebouwen en infrastructuur rekening wordt gehouden met monumentale en waardevolle bomen. Op basis van de gemeentelijke bomenverordening wordt bepaald welke bomen monumentaal en welke bomen waardevol zijn. Een overzicht van deze bomen is van belang voor de uitwerking van het uiteindelijke compensatieplan, omdat extra aandacht uitgaat naar deze bomen. Wanneer de waarde van alle bomen bekend is, kan een prioritering worden aangebracht, waarmee bij de planuitwerking rekening kan worden gehouden. Bij de herontwikkeling binnen vak A en de voorgenomen onsluitingsroute van de ambulance in vak B, zal het onoverkomelijk zijn dat er bomen worden geveld, het is dan goed te zien op welke plaatsen de minste schade of aantasting ontstaat.

Bij de bosvakken in zones A en B geldt extra aandacht vanwege de cultuurhistorische waarden van deze vakken. Hier gaat het niet alleen om individuele bomen, maar ook om het vak als totaal. Bij het ontwerp van de gebouwen en de infrastructuur moet rekening worden gehouden met deze waarde door deze vakken zoveel mogelijk te ontzien. Tijdelijke voorzieningen mogen geen onherstelbare gevolgen hebben voor de bosvakken.

De omgang met de bomen kan in drie stappen plaatsvinden:

Stap 1: Handhaven bomen

Het streven moet zijn om monumentale en waardevolle bomen zoveel mogelijk te handhaven. Bij het ontwerp van de bebouwing en infrastructuur is het uitgangspunt om deze bomen en boomstructuren zo min mogelijk aan te tasten.

Hierbij is er een prioriteit voor het behoud van monumentale bomen met een goede levensverwachting. Dit zijn bomen met een natuurlijke boomvorm (min of meer solitair), een grote beeldwaarde en een goede toekomstverwachting. Bij de uitwerking zullen de belangrijkste monumentale bomen benoemd worden.

Bomen met een slechte conditie of lage levensverwachting hoeven niet behouden te worden. Tijdens de inventarisatie zijn er bijvoorbeeld bij een aantal bomen beschadigingen, aantastingen door schimmels of de kastanjabloedingsziekte aangetroffen. Ook zijn een aantal dode bomen aangetroffen. Er is geen noodzaak om deze te behouden.

Stap 2: Verplanten bomen

Wanneer blijkt dat een monumentale of waardevolle solitaire boom niet op zijn huidige standplaats kan blijven staan, moet er worden gekeken of deze binnen het terrein kan worden verplaatst. Situaties om te kiezen een boom wel te verplanten dan wel kappen, zijn wanneer deze op een plek staan waar bebouwing of infrastructuur nodig is en er geen redelijk alternatief is waarbij minder schade aan bomen of cultuurhistorie plaatsvindt.

Of een boom potentieel verplantbaar is hangt af van een aantal factoren. Zo is de soort van belang voor het regeneratievermogen. Daarnaast is de conditie van de boom van belang voor het noodzakelijke herstel van de wortels. De kluit moet voldoende samenhangend zijn en mag deze niet te veel verweven zijn met de bomen in de omgeving. Ten slotte zijn de bereikbaarheid, kosten voor het verplanten en de route naar de nieuwe locaties van belang. En dan alsnog is de verplantbaarheid afhankelijk van voldoende voorbereidingstijd. Afhankelijk van de soort en grootte bedraagt de verplantvoorbereiding 2 tot 3 jaar.

Er zijn tijdens de inventarisatie een groot aantal bomen als potentieel verplaatsbaar aangewezen. Door de praktische, technische en financiële factoren kan dit aantal uiteindelijk lager worden. Een oordeel over de definitieve verplantbaarheid dient bij de verdere uitwerking te worden vastgesteld, waarbij ook nader bodem- en wortelonderzoek moet worden gedaan.

Stap 3: Het kappen en compenseren van bomen

Wanneer een boom niet kan blijven staan en niet verplant kan worden, komt deze voor kap in aanmerking. Iedere boom met een stamdiameter groter dan 20 cm die wordt gekapt, moet worden gecompenseerd. Het uitgangspunt is dat iedere boom die wordt gekapt, gecompenseerd wordt door een boom van vergelijkbare soort.

Uitzondering hierop zijn de esdoorns. In het *Beheerplan 2007-2017* en de *Beheerevaluatie 2015* wordt gestreefd naar het uitsfaseren (kappen) van deze exoten. Dit houdt een klein percentage van het totale bestand per periode in. Wanneer er voor de werkzaamheden van de herontwikkeling van het ziekenhuis in vak A en B gekapt wordt, kunnen deze stukken er op na worden geslagen om te kijken welk percentage op dat moment uitgefaseerd zou worden. Dit percentage hoeft dan niet te worden gecompenseerd. Alle esdoorns die niet vanuit het beheerplan gekapt zijn, worden gecompenseerd. Hiervoor geldt dat er een andere, meer duurzame, inheemse soort voor wordt terug geplant.

Op deze wijze kan het ziekenhuis naar een sterk, nieuw groenbeeld toewerken rondom de nieuwe contouren van de bebouwing. In het park zijn bomen in een verschillende levensstadium aanwezig, deze gevarieerde levensopbouw zorgt voor een aantrekkelijk beeld. Bij het inrichten van nieuwe bosvakken is deze diversiteit het uitgangspunt. Het advies is om verschillende plantgrootte te gebruiken en verschillende plantafstanden te hanteren. Er ontstaat dan direct diversiteit in hoogte, kleur en structuur. Vanwege de beleevingswaarde worden grotere maten aan de randen en langs zichtlocaties geplaatst en de kleinere maten meer achter in de vakken.

Hierbij stelt Sweco de volgende verhouding voor:

- 10% bomen met stamomtrek 50/60cm (stamdiameter 16/19cm)
- 15% bomen met stamomtrek 30/40cm (stamdiameter 10/13cm)
- 25% bomen met stamomtrek 20/25cm (stamdiameter 6/8cm)
- 25% bomen met stamomtrek 16/18cm (stamdiameter 5/6cm)
- 25% bomen met stamomtrek 12/14cm (stamdiameter 4cm)

Voor deze verhouding is uiteindelijk ook het aantal te verplanten bomen van belang. Wanneer er veel bomen verplant worden naar het nieuwe vak, hoeven er minder bomen van de dikste maat worden aangebracht. De exacte verhouding zal worden bepaald ten tijde van het op te stellen bomencompensatieplan.

3.2 Compensatie areaal groen

Binnen de bosvakken van Westerhout is naast de bomen ook een onderbeplanting aanwezig die bestaat uit struiken en stinzenplanten. De boomverordening van de gemeente doet hier geen uitspraken over. Voor de bosvakken zone A en B zijn afspraken gemaakt dat het aantal m² groen dat voor het ziekenhuis wordt gebruikt 1:1 wordt gecompenseerd met duurzaam, onverhard, parkachtig groen. Voor deze 1:1 compensatie is ook de onderbeplanting van belang.

De onderbeplanting in vak A en B is niet specifiek geïnventariseerd. Hoewel het groen hier als areaal gecompenseerd wordt, zal bij de uitwerking gekeken worden welke specifieke soorten het best in het nieuwe vak passen. Hierbij is er ook aandacht voor de stinzenplanten.

Struiken

In de huidige bosvakken staan de boomvormers vaak dicht op elkaar. Wanneer nieuwe bosvakken gerealiseerd worden, zullen nieuwe bomen op ruimere afstand worden gezet om tot een eindbeeld te komen met een hogere kwaliteit. Dit houdt wel in dat in de eerste jaren, wanneer de bomen nog niet volgroeid zijn en er nog geen gesloten bladerdek is, het beeld meer open zal zijn. Om toch te zorgen voor een groen beeld en te voldoen aan de voorgenomen oppervlakte te compenseren groen worden meer inheemse heesters aangebracht (voorgekweekte struiken i.p.v. bosplantsoen). Rekening houdend met de stinzenvegetatie kan gedacht worden aan een plantafstand van 2x2m. In een later stadium, wanneer de struiken aan het einde van hun levensduur zijn, sluiten de kronen van de boomvormers tot een gesloten bladerdek en kunnen de stinzen de onderbegroeiing weer overnemen.

Stinzenplanten

De Alkmaarderhout is al sinds de 18^e eeuw bekend om de aanwezigheid van stinzenplanten. Ook vandaag de dag is er veel onderbegroeiing van stinzen aanwezig. Dit beeld zal ook in de nieuwe bosvakken worden voortgezet. Hiervoor wordt een deel van de vakken ingeplant met stinzen, mogelijk kan een deel verplaatst worden vanuit de bosvakken die verdwijnen ten behoeve van de nieuwbouw. Niet het hele vak zal in een keer volgeplant worden met stinzen. Veel soorten hebben woekerende eigenschappen, waardoor de vakken zich vanzelf vullen en de stinzen de eerste jaren afgewisseld worden met de struiken.

3.3 Compensatiegebied

Het uitgangspunt is dat de compensatie van de gekapte bomen volledig binnen het plangebied worden gerealiseerd. Vanwege de uitgangspunten dat iedere boom wordt gecompenseerd en nieuwe bosvakken een ruimere plantafstand krijgen dan de bestaande, komt een deel van de te compenseren bomen buiten het te compenseren areaal te staan, maar wel op het ziekenhuis-terrein. Door een landschapsarchitect kan bekeken worden hoe de invulling van het te compenseren groen exact wordt vormgegeven, zodat de uitstraling en beleving aansluit bij de omgeving van dat deel van het terrein waar de compensatie plaatsvindt.

4 Richtlijnen uitwerking

De volgende stap is het opstellen van het daadwerkelijke compensatieplan. Het compensatieplan vormt de onderbouwing van de aan te vragen omgevingsvergunning voor het kappen van bomen en de bijbehorende compensatieplicht.

Wanneer duidelijk is hoe de herontwikkeling van het ziekenhuis er uit gaat zien, zal in opdracht van Noordwest een omgevingsvergunning (voorheen kapvergunning) worden aangevraagd. Bij het verlenen van de omgevingsvergunning moet duidelijkheid zijn over de exacte compensatie van het te kappen areaal van zone A en B en de compensatie van de overig te kappen bomen.

Het compensatieplan heeft als doel inzicht te geven in:

1. duidelijkheid omtrent de omgang met groen en bomen voor initiatiefnemer en uitvoerende partijen;
2. overzicht zowel kwantitatief als kwalitatief van de bomen waarvoor een omgevingsvergunning (kapvergunning) nodig is;
3. overzicht van het areaal dat gecompenseerd dient te worden;
4. de wijze waarop compensatie van de bomen plaatsvindt;
5. de wijze waarop onderbeplanting wordt gecompenseerd;
6. inzicht in de financiële gevolgen.

Voor een deel van deze doelen biedt dit rapport met de kaders de basis. Andere doelen kunnen pas worden bereikt wanneer meer duidelijk is over de concrete invulling van de herontwikkeling.

1. Duidelijkheid omtrent de omgang met groen en bomen

De kaders uit hoofdstukken 2 en 3 bieden duidelijke richtlijnen hoe om te gaan met de bomen op het hele terrein en het areaal groen (bomen en onderbeplanting) in vak A en B.

2. Overzicht bomen t.b.v. omgevingsvergunning

Hiervoor is de inventarisatie uitgevoerd. De definitieve lijst en de bijbehorende kaarten worden toegevoegd aan het uiteindelijke compensatieplan.

3. Overzicht van het areaal dat gecompenseerd dient te worden

Dit wordt per fase van de herontwikkeling bepaald aan de hand van het ontwerp van het NWZ.

4. De wijze waarop compensatie van de bomen plaatsvindt

Deze wijze is beschreven in het vorige hoofdstuk, wat nog nodig is voor de uitwerking, zijn de aantallen. Deze worden per fase van de herontwikkeling bepaald.

5. De wijze waarop onderbeplanting wordt gecompenseerd

Deze wijze is beschreven in het vorige hoofdstuk, wat nog nodig is voor de uitwerking, is het areaal. Dit wordt per fase van de herontwikkeling bepaald.

6. Inzicht in de financiële gevolgen

Dit wordt in het compensatieplan uitgewerkt, waar mogelijk per fase, op basis van de voortgang van de ontwikkelingen.